కుటుంబతరంగిణి

(రాఘవుఁడు)

కవికొండల వేంకటరావుగారు, బి. ఏ., బి. యల్.

"వా నాన్నగారే కనుక బ్రదికియుండేనా, నేనిప్పు డెంతస్వేచ్ఛగ, నెంత విచ్చలవిడిగ, నెంత యిష్టమువచ్చిన ట్లెంత సౌఖ్యముగ నా జీవనమును గడిపియుందు"నని యొక మధ్యాహ్నము పదకొండుఘంటల యెండలో నడచి వచ్చుచు రాఘవుఁడనుకొనెను. అప్పుడే నేను

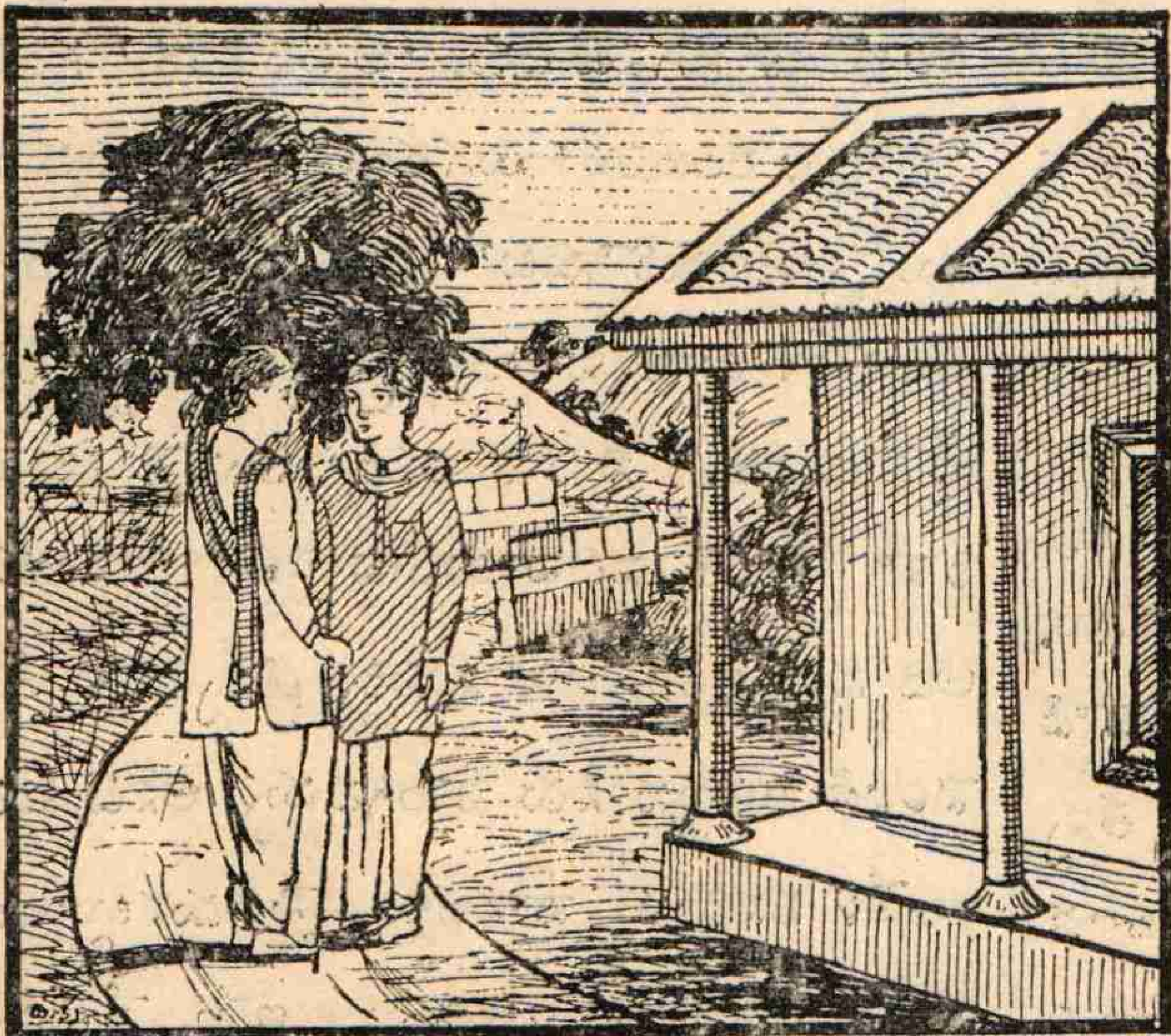

వానిని మార్గమధ్యమున 'ఘాటీ'వద్ద ప్రవహించు చిన్ని యూటకాలువ నొప్పువంతెన కడఁ గలసికొంటిని.

రాఘవుని తొల్లింటిశరీరచ్ఛాయ పచ్చని దబ్బపండు. రాఘవుని తొల్లింటిముస్తాబు, షోకు, నడక, నీటు 'పైలాపచ్చీసు'మీద నుండెడివి. రాఘవుని తొల్లింటిమోము పుష్టిగ నుండెడిది. కాని నేను గలసికొన్నప్పుడో యాతని యొడలెల్ల యెండత్రిమ్మట నలుపెక్కినది. గడ్డము పెఱిగి భయ వికృతుల గొల్పినది. కనులు లోతు నకు పోయినవి.

"ఏమి టా మార్పు? సోదరా!" అంటిని.

"మాతోట! మాతోట! నీ వెప్పుడును చూడలేదా?"

అని యాతఁడు నాకుఁ బ్రత్యుత్తరమిచ్చుచు—తన భోజన మింక నప్పటికి కాకపోయినను—ఇంటికిఁ బోవుట మాని ప్రక్కన నతి దూరమున

నున్న తన తోటలోనికి నన్నుం గొని పోయెను. "నీవు భోజనమునకు వెళ్లవా" అని నేనడుగ "ఉదయమున నొకపూరీ, అరటిపండు తీసికొంటిని. ఒక్కపూట భోజనము లేకున్న నేమి? చూచితివా యీతోట ఇది పెద్దదగు నెడ మనము భోజనమున కింటికిఁ బోనవసర ముండదు. ఈ కొబ్బరిచెట్లకాయలు తినుచు-- ఈ మామిడిచెట్ల పండ్లు మెక్కుచు చిలుకల వోలె గోరువంకలువోలె మహానందముగ కాలము వెళ్లబుచ్చమా? నీ యభిప్రాయ మేమి?" అని నన్ను మాఁ అడిగెను.

'భేషైన ఆలోచన' యని యతని నభినందించుచు నేనును ఆ తోటనున్న అంటుమామిడిచెట్లు, బత్తాయిచెట్లు, నిమ్మచెట్లు, కొబ్బరిచెట్లు, పనసచెట్లు, పూలచెట్లు, ఆ చెట్లకై కట్టిన కాలువల, బోదెల, పాదుల, నడుమనడుమ నిర్మించినపందిరుల, పొదరిండ్ల, బావుల, కొలకులఁ గనుఁగొనుచు

"ఇంత మంచితోట నెప్పుడు కొంటి రీ వఱకు నే నెఱుఁగనే" యని యచ్చెరుపాటు వెలిఁబుచ్చితి.

అంత రాఘవుఁడు "ఈతోట మా నాన్నగారు కొన్నారు. ఆయనకియ్యది ప్రాణపదము. ఇది మొదలింటఁ గొన్నప్పుడు దీనినిండ తాడిచెట్లు, బ్రహ్మదండి, బ్రహ్మమేడి, ఈతరుప్ప తప్ప వేఱొండు లేదు. నాలుగుతట్టులు కలయఁజూడ రమారమి ఇరవై యకరము లుండును. రాత్రి యనక పగలనక ఆయన యిచ్చటకువచ్చి పని చేయించి అద్దమువలె నున్నగఁ జెక్కించి, దున్నించి, పెద్ద యుద్యానవనము నాటించు తలంపుతో నప్పుడొక మొక్క, నప్పుడొక మొక్క వేయించి యవి కాయకముందే, వాని ఫల మనుభవించక ముందే, కాలము చేసిరి. ఆయన పుత్రుఁడ నగుట నేనిప్పుడు తదాశయమును గొనసాగింప నిట్లు పాటుపడుచుంటి. చూచితివా యీ తీవ. ఇది మల్లియ. ముందు వేసంగిని ముమ్మరముగ మొగ్గఁ దొడుగు. చూచితివా యీ అంటు—నిమ్మంటు—ఎంత చల్లగనున్నదో దీనిప్రక్క గూరుచున్న—" అనుచు రాఘవుఁడు తన కెక్కడ లేనిబలమును తెచ్చుకొని నాకుఁ జూపట్టెను.

ఆతనిదగు నప్పటి యా సముత్సుకతలో, ఒక అనంతమైన మహదాశయము దల చూపెను. మట్టమధ్యాహ్నము పంద్రెండు గంటలవేళ నాతఁడు నాకొకపూర్తికాని స్ఫటికశిలావేదిక నగపఱిచెను. 'ఆ వేది కెందు' కంటి. 'వెన్నెలరేయినిహాయిగదంపతులుగూరుచుండి ముచ్చటలాడుకొనుట' కన్నాఁడు. నీళ్లురాని యొక కేళాకూళి నాతఁడుఁ ద్రిప్పఁజొచ్చె. 'నీళ్లు లేవే'యంటి. నే నొక యంత్రమునకై యమెరికా వ్రాసితి. నదివారమునాళ్లలో రాగలదు. అది వచ్చునంత దీన నమర్చి త్రిప్పితినా దీని వెంబడి బుస్సున నీరు పొంగివచ్చు. ఆనీటిక్రింద జలకేళి సవరింప వానజల్లు పైబడునట్లుండు. చూతుగాని' యని యనియె. ఇట్లే వేత్వేఱ నాతఁ డన్నియునాకుఁ జూపించు నాతనిచూపు

లలో ఒక అనంతమైన మహదాశయము బొడగట్టెను.

సాయంకాలము మూడుగంట లగువఱ కళ్లే తోటను దిరుగాడితిమి. అంతలో రెండు గుఱ్ఱపుబండ్లపై పదిపండ్రెండుగురు మగవాండ్రు ఆడువాండ్రు, పిల్లలు, పెద్దలు, వానివెనుక నాలుగుత్రొక్కుడుబండ్లపైనలుగురు యువకులు తోటలోనికి వచ్చి దిగిరి. వారిలో కొందఱు ముందు గబగబ రాఘవుని డాసి “రాఘవా! నీవు ప్రొద్దున్న యింటికి రాకపోవుటకు గారణ మేమి. అమ్మప్రాణము తల్లడించి పోయినది. ఇవిగో యీగోధుమరొట్టెలను పుచ్చుకొని యీ పాలుత్రాగుము. నీ యాకలి నీవెఱుగ కున్నావు, అరుగో మనబావగార్లు వచ్చినారు చూచితివా?” అని యిరువురు యువకులను వానికిఁ జూపుచు వ్రేళ్లఁ జూపించిరి. రాఘవుఁ డంతట ఆ గోధుమరొట్టెలను పాలనుఁ బుచ్చుకొనకుండఁగనే బావగార్లకెదురుపోవుచు ‘స్వాగతము! స్వాగతము! బావగార్లకు స్వాగతము!’ అనితోటలోనికి వారినిఁ గొనివచ్చెను.

వారందఱిని జూచువెనుక రాఘవున కొక నూతనపుటూహ నెమ్మది నీరికెత్తె. అతఁడు తనలో నిట్లనుకొను. “ఎప్పుడీ తోటలోనికి వేసవేలుగ నా మిత్రులు విచ్చేతురు. ఎప్పటికీ తోట పూర్తియగు. ఎన్నటికే తోటలో దివ్య భవనము వినిర్మింపఁబడి పెద్ద ‘జమీందారిపా మేదా’గా నిది యెల్ల నిర్వహింపనగు.” తిరిగి వితర్కించి పరిక్రమించి“ఆనాఁడు వచ్చిన చూచుకొందము. ఇప్పుడేల యున్నదనుభవింప రాదు” అని మఱిమఱి యోజించియిట్లు పిలుచు “మిత్రులారా! బావలారా! అక్కలారా! సోదరసోదరీమణులారా! అందఱికంటె మును ముందుగ సంబోధింపనగునో నాప్రియురాలా? మీ రందఱు తలఁపని తలంపుగ నొక్కమారు వచ్చుట నాకు పరమసంతోషముగ నున్నది. ఈరాత్రి నిక్కడ హాయిగ గడుపుదము.

ఒక్క నిమేసములో పట్టణమునకుఁ బంపి బంగాళాదుంపలు, ఉల్లిపాయలు, పచ్చిమిఱపకాయలు, సెనగపప్పు, గోధుమపిండి, ఏలకులు, పాలు, పంచదార, బియ్యము, కూరలు తెప్పించెద. ఈరాత్రి మన మిక్కడుండిపోయి విందారగింతము. ఈనేళ పున్నమి. సాయంకాలము మొదలు తెల్లవాఱువఱకు పుచ్చపువ్వులు లాగు వెన్నెల కాయగలదు. మన కిక్కడ చల్లనిగాలి వీచును.” అని బిగ్గఱగా వారికందఱికి నచ్చజెప్పి వారి నందఱి నందుల కియ్యగొల్పెను.

రాఘవునిభార్య వంటసేయుటయం దతి నేర్పరి. ఆమెయు నామె యాడుపడుచులును కలిసి నిమేసములో వలసిన వంటనంతను వండి వడ్డించిరి. రాత్రి తొమ్మిదిగంటలకు మేమందఱమును భోజనములు చేసితిమి. వెల్లడియైన పండువెన్నెల నాఁటి రేనమ్మహోత్సవము మహానందమును బాట పాడించినది. వారి కందఱికి నేనొకింత క్రొత్తవాఁడనయ్యు భోజన మగుసరికి ప్రాఁతచుట్టమనైతి.

రాఘవుఁ డాకాలమంతయు మాతోడనే యాడుచుఁ బాడుచు కుడుచుచు నడుచుచు వెళ్లబుచ్చుచున్నను లోలో నిట్లనియులివు నధిగమించు "ఈతోటలో నేననుకొన్న బంగాళా తయారైన వెనుక యీ విందు జఱిగియున్న యేమిసొంపుగ నుండియుండెడిది. ఈ తోటలో నేను మేలేర్చి తెచ్చిన మామిడిచెట్లు కాసిన వెనుక నీవిందుజఱిగియున్న నెంత బాగుండెడిది" అని చర్చించు. నడుమలో సగము సగము తయారగుచున్న కాలువగట్టు పచ్చిపాలగచ్చు కాలికి తగులునంత తనకాలు నొచ్చు ముందు, ఆకాలువకట్టున కేమి మోసము వాటిల్లెనో యని మనంబు నొవ్వనఁ జివుక్కు మను. తక్కుంగల మేమందఱమును పెఱచింత లేక యెవరిమట్టుకు వారము హాయిగఁ గడపితిమి. 'సోదరా! వచ్చి మాతోఁ గూరుచుందూ' అన్న ఆతఁ డేమిచేసె. "ఈతోట వెన్నెలరాత్రి నిదివఱకు జూచియుండలేదు. ఎన్ని పర్యాయము లీవఱకు జూచినను, పట్టపగలు చూడడమే యైనది. రాత్రివేళమన మీతోటకే పైనివచ్చుచో, మనమీతోట నెట్లుంచవలయునో, ఏచెట్లెక్కడున్న బాగుండునో, అవన్నియుఁ జూడవలెననుచు రాఘవుడు తోటయంతర్భాగమునకుఁ జొఱుచుకొని వెళ్లెను.

ఆతని వెనువెంట నాతని ప్రియురాలు మెల్లమెల్లనఁ జనిమె.

రాఘవుడు—రావద్దు నీవు.

ఆమె—ఏమి ?

రాఘవుడు—చీఁకటి.

ఆమె—చీఁకటి కనుక నే వచ్చుచుంటి.

రాఘవుఁడు— నే నొంటరిగ నాలోచించుకొనవలెను.

ఆమె— మీ రొక్క— ఆలోచించరాదనియే.

ఆమె రాఘవునితో అట్లేచర్చించుచుఁ దఱిమికొని వెన్నడిఁ జనిమె. తోటలోపలి భాగమునకుఁ జనిచని యచ్చో నొక్క— వర్షపు

జాలున నేర్పడ్డ రమ్యసికతాతలంబుపై వారిరువురును సుఖాసీనులైరి.

మేమందఱమును నెవరిమట్టుకు వారలము హాయిగ నిదురబోయి యుదయముననే మేలుకొంటిమి. మేలుకొని తిరిగి రాఘవుని కలసికొని యింటికి వచ్చుచు "మీ తోటలో

మిక్కిలిహాయిగా రాత్రి నిద్రపట్టింది సుమా" అని నేనంటి. రాఘవుఁడు దానికి "నాకు కునుకు పట్టలేదు. నాప్రియురాలునన్ను నిదుర పోరాడని పురికొల్పినను ఆమెవాక్యములు నాకు రుచించినవికావు. ప్రకాశమానమైన చంద్రుని గప్పివైచి నడికిరేయి పెద్దమేఘమ్మొకటి క్రమ్ముకొనివచ్చినది. మిమ్ములను లేపవలెనని గమకించితి కాని యూరకొంటి. నాకు మనంబు పరిపరివిధముల పోయినది. మేము మాతల్లితో రాత్రి ఇక్కడుండిపోదు మని చెప్పియుండలేదు. ఆమె మనంబు మాకై యెంత తల్లడిల్లి యుండునో. ఆమె నింట నొంటరిగ విడిచి వచ్చితిమి." అని బాష్పకలికాతరళాయత లోచనుండగుచు నాతో నింకను నుడివె. "చూచితివా! మిత్రమా! మానాన్నగారె కనుక బ్రతికియుండెనా, నేనిప్పు డెంత స్వేచ్ఛగ, నెంతవిచ్చలవిడిగ, నెంత యిష్టమువచ్చిన ట్లెంతసౌఖ్యముగ నా జీవనమును గడపియుందు"నని—ఆమాటనునప్పటి కెక్కడుంటిమి? మార్గమధ్యమున "ఘాటీ" వద్ద ప్రవహించు చిన్ని యూటకాలువ నొప్పువం తెనకడ.

౨

కవితా కళ్యాణము

కోడాలి ఆంజనేయులుగారు

౧

పూప జాబిల్లి రేక బొట్టుబెట్టితిని
మెఱుగు తీగెలదండ లఱుతవైచితిని
లేత వెన్నల మేనపూత బూసితిని
చిఱుమంచు పన్నీరు చిలుకరించితిని

౨

తొలకరి మబ్బుల చలువ పందిళ్ల
నెమ్మికన్నెలు జేరి నృత్యముల్ చేసె
తొలిసంజ యిగురుల తోరణమ్ములకు
పరభృతాంగన వచ్చి పాటలు పాడె.

౩

కడుపార నమృతమ్ము కన్నట్టి తండ్రి
ఆకాశపథముల నంటు హస్తముల
ముత్యాల యక్షతల్ పోసి దీవించె
కవితాకుమారికి కల్యాణమయ్యె.